

France Podlipnik:

Jelarjevi čuvaji

A ko je tisti večer prišel po poti, ga je prestregel Ruselj. Pognal se je vanj in ga skoro podrl.

Jozlja ni bilo nikoli več blizu. Zjutraj in zvečer je odslej Ruselj prežal nanj ob poti. Daleč v loku se je Jozelj izogibal Jelarjeve hiše. In oče Jelar ga

je videl, kako je z železniškega nasipa večkrat zažugal s pestjo in ga je čul, ko je kriknilna Ruslja, ki je silno rjul nadenj:

»Čakaj, mrhal Nekoč mi priščeš v tole pest!...«

Ob svetem Roku poletli so bili časih fmenitno obiskani sejmi v Mozirju. Jelarjev oče ni zamudil nobenega. Nekaj sorodstva je bilo tam in so ga vabili vse leto. Dobre znance je imel med bogatimi splavarji in je z njimi rad pomoderoval o letnih časih, davkih in kupčijah. In tudi živino je tam kupoval, dobro živino s planin, ali pa jo sam odprodal, če je bilo doma preveč prireje.

Bilo je nekoč tako, da se je namenil kupiti na sejmu težko kravo mlekarico.

Tolsto mošnjo je vzel s seboj in se v ranem jutru odpravil proti Mozirju. Ruselj z njim, kakor vedno. Prelep dan je bil, sejmarjev obilo, toda kupčija z živino ni bila prida. Ko je oče pokosil pri »Pošti« in posedel v družbi splavarjev, samih bahatih gospodarjev, je nekdo prinesel novico:

»Starega Močilarja so okradli! Po maši pred cerkvijo. V gnječi mu je nekdo prerezal suknjič. Šest tisoč goldinarjev je bilo v mošnjih!«

»Pa kako? Pa kako?« — so vsi gostje radovedno planili v prinašalca novice.

»Nič se ne ve, prav nič! Stari Močilar še zdaj bled stoji pred cerkvijo in vpije: »Denar naj ima, kdor je ukradel, samo papirje naj mi vrne, papirje!« — Pravijo, da ima velike kupčije lesa zapisane...«

Oče Jelar se je zdrznil. Kar šinilo mu je skozi možgane: davi je bil opazil neke cigane, ki so na samotnem klancu nad Gorenjo vasjo, v gozdu pod cesto, kuhali zajterk. Ti znajo rezati suknjiče z ostrimi, tankimi škarjami! Prvi

preceže, drugi za njim v gnjoci pobere —. Da, prav gotovo: tudi starega Močičarja so tako opeharili... Toda, zakaj bo cigane sumil po krivicil Nikolj ni oče Jelar nikogar po krivem dolžil. Varuhi postave so za to na svetu in vsak naj bo sam dovolj previden, če jemlje s seboj mnogo denarja in še važne pogodbe zraven.

Poslovil se je oče Jelar od družbe v gostilni in se odpravi v Nazarje, kjer je slovita božja pot. Od Mozirja je tja komaj pol ure hoda. Ker čez leto ni dosti utegnil, je tako vse opravil v enem dnevu: sejem in romanje. Pa je tokrat nanleslo, da se je zadržal še pri znancu starem Toniču pod romarsko cerkvijo. Tri bokale sta izpraznila, Tako se je oče Jelar šele v prvem mraku vračal skozi Mozirje proti domu.

Ze je imel za seboj Libijo. Daleč pred njim po cesti so ropotali vozovi sejmarjev. Krasen poletni večer je dihal s planin. Ko je zažarela večernica in so si še čisto rahlo odzdravljali zvonovi, je oče zavil s ceste na pešpot, da skozi gozd doseže vrh Gorenjskega klanca.

Ruselj je zastajal, vohal pa spet dohiteval, da je stopal z gospodarjem vstric ob kolenu.

Na lepem se je oče opotekel.

Ne, to ni bila korenina!

Zaseda! Noga mu je zastala ob struni, prepeti čez pot nizko pri tleh, od smreke do smreke.

Bliskovito se je dvignil oče in segel po težkem samokresu.

»Ustrelim!« je kričnil brez pravega preudarka.

In že se je zasvetilo in rezek pok je jeknil po gozdu in daleč v dolino.

Ruselj je pobesnel. Vzpel se je kakor zdinjan konjič in planil v črno postavo v gozdu. Napadeni ropar se je zaman otepal. Ruselj mu je z ostrimi zobmi segel do tilnika in trgal, da so z obleke frčale cunje. Toda roparja sta bila dva. In drugega je krotil oče Jelar. Samokres je uprl vanj. Dobro tri korake sta bila vsaksebi, ko je oče Jelar ostro velel roparju:

»Niti pedi z mesta!«

Kakor da jih je sama Previdnost poslala, so se na kraju napada jadrno znašli trije orožniki. Na patrolji so bili pod klancem, da morda le zalotijo tatove, ki so zjutraj oplenili starega Močičarja. In čuli so strel in srdito renčanje Ruslja... Zato so takoj prihiteli na pomoč.

Uklenil so oba razbojnika. Bila sta cigana. Dva zagorela moža črnih pogle-

dov. Še tisto noč so orožniki polovili tudi vso ostalo cigansko družčino, ki je taborila pod Gorenjskim klancem in se skrivala po tistem gozdovju. Med pleniaci otročička, ki ga je neka ciganka nosila v naročju, so našli Močičarjevo denarnico... Skoro se ves denar je bil v njej. Da, da — takrat se je mnogo govorilo o tem dogodku in oče Jelar je srčno rad pripovedoval, kako se je Ruselj izkazal.

Pa so leta minila in so ostali samo še spomini...

Vse to je zdaj razmišljal gospodar Jelar o svojem zvestem Ruslju. Hodil je zdaj po sadovnjaku. Ogledal je to in ono debelo vejo, ki je črnela od starosti in ni več pogнала cvetja, kakor oni sveži mladi poganki v vrhu krošnje. Ze jeseni bi bil moral tako vejo odžagati, je menil gospodar. Tak je pač zakon narave, da se mora starina umikati mladini.

Tudi z Rusljem ni drugače. Služil je celih petnajst let in doslužil. Res smilil se je gospodarju. Toda boljša je usmiljena smrt, kakor dolgo hiranje.

»Ne, ne! Sam ga ne bom končal!« je oče Jelar odločno zavrnil svojo misel, ki se je sukala okrog njegove puške. »In tudi Jozlju ga ne dam, da bi se znašal nad njim!«...

Še je preudaril in še nižje pomaknil čepico na obrvi, ker mu je vlaga legala na oči. Potem se je obrnil. Da bi zakril ono tiho žalost, ki je bila v njegovem dobrem srcu, je spet odločno zaklical proti kozolcu, kjer je Tonč neugnano valval in dražil svoja dva cvileča dideldajčka.

Tonč! Ali čuješ? Tonč, mi greš sem? Kaj sem ti rekel? Jutri popoldne... Kaj? Nič mi ne pojdeš k večernicami... Jutri popoldne ročno po kosilu odženeš Ruslja na Skalo k Orozu. Naj napravi z njim, kar hoče! Pismo mu bom napisal...«

Tonč ni imel kaj ugovarjati. Kadar je oče velel na pot, ni bilo pripombe in šale. Odmuzal se je fant nazaj za kozolec, oče Jelar pa je stopil v hišo in napisal pismo Orozu:

»Dragi prijatelj! V začetku pisanja Vas vse skupaj lepo pozdravim. Fanta Vam pošljem z našim starim Rusljem. Lepo Te prosim, Oroz, napravi z njim kar hočeš, pa tako, da ne bo trpel. Ta pes mi je rešil življenje. Oglasi se kaj in jaz Te še enkrat pozdravim.

Jože Jelar.«

Zalepil je pismo in tako je bila zapечатena Rusljeva usoda.

(Dalje prihodnjo nedeljo.)

M. B.:

Kako se je Mirko žrtvoval

Mirko je sedel v kadi in tulil. Ves dan se je zadrževal, ker je bil Jankov rojstni dan. Šest dečkov je divjalo po sobah. To je bilo ravno: Jankov rojstni dan! In kakšno krasno darilo je dobil Janko od botra! Zakaj mora ravno Janko imeti tako bogatega botra. On, Mir-

ko ima samo staro teto. Za rojstni dan mu je dala par nogavic, ki jih je sama spletla. Potem ima še starega botra Korena, toda od njega ne sme nič pričakovati.

Jankovo premišljevanje je pretrgalo močno trkanje na vrata kopalnice. Le napol okopan se je naglo otrl z brisačo in smuknil v posteljo. Tam pa mu je prišla odrešilna misel in se mu podila po glavi, dokler ni zaspal.

Od tistega dne dalje je začel hraniti slednji vinar, ki mu je prišel pod roko. Ničesar več si ni privoščil. Še v slaščičarno, kamor ga je časih tolikrat zavleklo, ni šel več. Pisal je s starimi obrabljenimi peresi, ki so že praskala. Zbiral je stare časnike in jih prodajal mesarjem za ovojni papir. Kuharici je nosil težko košaro s trga in dobil zato vsak dan po dva dinarja. Zvečer je sedel po cele ure pri svojem hranilniku in štel, štel... Tako je prišla velika noč, binkošti so se že bližale, toda ves žalosten je moral ugotoviti, da ima za pošten izlet o binkoštih še dosti premalo. Toda vendar bi še kako šlo. Zgodilo pa se je nekaj, kar ga je pošteno razjezilo.

Vse načrte mu je prekrižal prihod sestrične Nade, ki bi jo bil najrajši kar v klet zaprl, da se mu ne bi bilo treba z njo ukvarjati. Toda Nada je bila pogumna deklica, ki se ni prav nič bala Mirkovih jeznih pogledov. Obesila se mu je kakor mora na vrat in naposled se ji je vendar posrečilo, da je malce otajala led okoli njegovega srca. Ni bilo dolgo, ko ji je nekega dne odkril svojo skrivnost. »Veš,« ji je potožil, »denar služiti je težka reč. Če bi le...« Besede so mu zamrle v godrnjanju. Nada je kakor zmeraj začela sukati svoje kodrčke. Jej, če bi mogla Mirku pomagati! Če bi ji prišlo kaj pametnega na misel... In posrečilo se ji je, čeprav ji je manjkalo šele nekaj mesecev do enajstega leta.

Tam ob robu gozda so cvetele čudovite mačice. Kaj ko bi jih narezala in prodajala v majhnih šopkih? To bi prineslo dovolj denarja. Le da ne bi kdo tega zapazil.

Prvo kar si je bila Nada priskrbela, je bil velik kuhinjski nož, ker je vedela, kako težko je veje lomiti. Zjutraj je odšla skozi kuhinjo in rekla kuharici, da gre na vrt deževnike lovit. Nož je zavila v robec in zbežala proti gozdu. Jela je rezati veje, in na srečo ni bilo gozdarja mimo. Toda mačice so bile vse tako visoko in morala se je pošteno vzpenjati, da je dobila nekaj vejic. Le ena debelejša veja je bila bolj nizko, toda odrezati je ni mogla. Tesala je, lomila, trgala... in nenadoma se ji je

zabodel nož globoko v umazano ročico. Nada je prebledela. Počenila je v travo in zavila roko v oblekco. Vsa je krvavela. Komaj se je zadržala, da ni pojokala. Premišljevala je, kaj naj zdaj

stori. Karkoli — domov mora. In tako se je splazila brez mačic, vsa obupana, z umazane oblekco in hudimi bolečinami proti domu.

Nadina teta se je zelo prestrašila. Mirku in Janku je prišlo skoro slabo, ko sta zagledala kri in kuharica je morala hiteti k zdravniku. Edino, kar je mogla povedati Nada z drhtečim glasom je bilo:

»Na vrtu... ob črepinjo...« — in hvala Bogu, verjeli so ji. Ko pa je prišel zdravnik in jo je izpiranje in zavezovanje tako strašno bolelo, da je morala v posteljo, je priznala Mirku s svojimi žalostnim glasom, kako mu je hotela pomagati do potovanja.

Ko je prišla drugo jutro Nada z debelo obvezano roko k zajtrku, je zagledala na svojem stolu čudovito punčko. Tako, s trepalnicami in pravimi svetlimi kodri in pravcato oblekco iz čipk. Nadi je skoro zastalo srce...

Tisti dan je zletel prazen hranilnik v smeti. In ko je šel Janko za binkošti na potovanje, je sedel Mirko na vrtu na gugalnici in se tako poganjal pod nebo, da je bilo kar nevarno gledati...

Ivan Albrecht:

Miška čarodejka

Miška, piškav zob ondesei,
Milki belega prinesei,
belega in zdravegal
Škrt, škrt, škrt — Boli?
Hreskl! Ze miška z njim letil

Milka gleda, občuduje,
usteca si izplakuje:
Samo majčkeno krvi
in par sólzic iz oči
pa so bolečine v kraju,
Milka se smehlja ko v raju.

Papir

Papir je dobil svoje ime po papyrosu, najbolj priljubljenem sredstvu za pisanje.

Iznajditelje papirja, to se pravi načina, kako najlepše združiti rastlinska vlakna in jih spet združiti v enakomerno snov, so Kitajci. Oni so delali svoj papir iz konoplje, pred vsem pa iz vlaken papirjevca, ki iz njega Japonci še danes izdelujejo po svoji mehko, upogljivosti in nedosežni trpežnosti znani japonski papir.

Čeprav so strogo pazili, da nihče ni odkril načina pridobivanja papirja, so vendar spoznali Arabci l. 704 pri obleganju Samarkanda, ki ga je že tisoč let prej zavzel Aleksander Veliki, umetnost izdelovanja kitajskega papirja, ki so jim jo izdali vojni ujetniki.

Napravili so takoj dve novi papirnici v Bagdadu in Damasku in začeli izdelovati papir iz bombaža. Ker so izdelovali iz bombaža tudi obleke in platno, ni čudno, da so prišli kmalu na misel, uporabiti v ta namen stare cunje.

To umetnost so prinesli Arabci v IX. stoletju v severno Afriko, na Sicilijo, v Italijo, v Spanijo, in iz severne Italije se je razširila okoli l. 1190 v južno Nemčijo. V Franciji so začeli izdelovati papir l. 1250. V Belgijo in na Holandsko so prenesli izdelovanje papirja francoski izseljenci, v večini drugih evropskih držav pa so uvedli izdelovanje papirja šele v začetku osemnajstega stoletja.

Tudi barvast papir so takrat že poznali. Višnjeva barva je bila znak žalosti, zato so tudi na tak papir pisali sodbe. Rdeča je pomenila srečo in človekoljubje in uporabljanje rdečega papirja je veljalo za visoko odlikovanje in uporabljati so ga smeli višji stanovl. Nanj so pisali tudi sožalna pisma. Rumena barva je pomenila bogastvo in

razkošje. Papir so rumeno barvali z žefranom.

Ker je bilo izdelovanje papirja v začetku zelo drago, papir ni mogel dobiti take veljave kakor jo ima danes. Šele ko so v Evropi izvedeli za iznajdbo platnena papirja, ki so ga tudi iznašli na vzhodu, smo dobili ceneno sredstvo za pisanje, ki je imelo ogromen vpliv na življenje tedanjega časa. Takratni nenadni razvoj duševnosti ni le malo povzročila iznajdba platnena papirja.

Važna novost so bili mlinci za papir, ki so omogočili bistveno izboljšanje načina izdelovanja. Do l. 1300 so cunj drobili v možnarjih, potem so jih s kuhanjem in luženjem temeljito očistili in pobelili, zdaj pa so jih le v mlinih drobili in dobili celo še finejšo snov kakor pri drobljenju v možnarjih. Z iznajdbo tiskarstva, ki ga je odkril Ivan Gutenberg okoli l. 1450 v Mainz, se je seveda poraba papirja povečala in potlej neprestano rasla, tako da je bilo treba v sredji preteklega stoletja pogledati za novimi snovmi za izdelovanje papirja, ker ni bilo cunj dovolj in so bile predrage.

Kakor v številnih drugih primerih so bile tudi tu živali naše rešiteljice. V tem primeru so bile ose: njih gnezdo, ki je napravljeno iz lesnih vlaken in tako umetno s slino zlepljeno, da je videti kakor časopisni papir.

Saksonec Gottfried Keller je prvi prišel na misel, da bi izdeloval papir iz lesa. Leta 1845 je izdal javnosti svoje odkritje. Potem so začeli lesu razen cunj dodajati papirni kaši še slamo in razna druga nadomestna sredstva, ki jih zdrobe ali v mlinih ali pa na kemičen način.

S tem odkritjem se je izdelava papirja toliko pocenila, da ga vsako leto porabijo 21 milijard kilogramov. Največ je časopisnega in ovojnega papirja, dosti manj pa pisarniškega. Povprečno pride na vsakega človeka na leto 17,5 kilograma papirja.

S pocenjenjem papirja se je seveda zmanjšala tudi njegova trpežnost, ker papir, ki mu je dodan les, kmalu porumeni.

Ko so odkrili papir iz cunj, so se bali, da ne bo dovolj trpežen, in nemški vladar Friderik II. je zato l. 1231. ukazal, da smejo za uradne dokumente uporabljati le pergament. Vendar pa se je papir iz cunj ohranil stoletja, ne pa lesni papir, in zato je še danes navada, da pišejo uradne listine na papir brez lesa.

Dobro bi bilo, da bi vsaj vse dragocenejše knjige tiskali le na papir brez lesa. Pri cenejših to seveda ni mogoče.

Čuden ptič

Danes vam povem, moji dragi, mali bralci, zgodbico iz daljnje dežele, ki je v zadnjem času zaslovela po »Zeppelinovih« voznjeh, in stavil bi, da ste uganili, da mislim Brazilijo. V tej deželi ne poznajo snega in mraza. Ko imamo pri nas zimo, je tam že tako vroče, da bi na pločniku kuhali jajca, in ko imamo mi poletje, je v Braziliji mrzlo in dežuje vsak dan, do neke določene ure, toda zimskih oblek ljudje tam ne oblačijo. Da imajo v tej deželi zelo čudne rastline in živali, si lahko mislite, in če greste na sprehod skozi zoološki vrt, boste nekatere sami spoznali. Tam živi tudi čuden ptič. Velik je kakor naš kos in tudi po obliki njegovega telesa bi ga lahko prištevali k skupini srakoperjev. Po telesu je rjavo siv, peroti ima rumene, na glavi pa tako srčkana črna peresca, da so kakor prava čepica. Najbolj zanimiv pa je njegov glas. Ta ptič kliče namreč čisto razločno »Be-ti-vi«, kar pomeni v brazilski izgovorjavi »Ben-ti-vi« in bi rekli po naše »Dobro sem te videl«. O tem ptiču pripovedujejo tole zgodbico:

Nekoč je ukradel zamorec nekemu tujcu zlato uro. Nenadoma pa je začul za seboj klic: »Ben-ti-vi«. Začel je bežati na vse pretege in prihitel na železniško postajo. Prav tedaj je odhajal vlak, skočil je vanj in se odpeljal. Ko pa je hotel izstopiti, je spet začul klic: »Ben-ti-vi«. Zamorec se je prestrašil in se hotel še dalje peljati. Ko je mislil na naslednji postaji spet izstopiti, se je klic ponovil. Zamorca je obšla groza in vrgel je uro proč, da bi imel mir. Odtlej ni več kradel, ker ni vedel, da ga je klical samo ta ptič.

Daniilo Gorinšek:

V prvi pomladi

Solnce cvetko je zvbilo,
mraz ji hud storil je silo,
cvetka ni se nič uprla,
v hudem mrazu je — umrla. —

Nežna cvetka — srce mlado,
danes še krasiš livado,
jutri te bolest že čaka;
— srce bolno, strto plaka!

Gozdna bajka

V tihem gaju
oglasila
se je pesem ptic;
pod grmovjem
jo poslušaj
ped visok možic.

Od veselja
drobni palček
spleza na drevo,
se zaziblje
in zajucka:
»Ej, kako lep!

Ste zapele
o pomladi?
To je kaj za nas!
Saj že komaj
smo čakali
na pomladni čas!

Tam ob gozdu
se razcvita
v solncu rosna plan;
gozd šepeče,
vse praznuje
svojega vstajenja dan!

Tega še ne veste

Janter

Nekoč so rasli ob južni obali skandinavskega polotoka mogočni, prastari gozdovi iglavcev. Iz debel teh orjakov je dolgo, dolgo kapljala zlatorumena smola na močvirna gozdna tla.

Ali ne zveni to kakor pravljica? Toda to, kar vam mislim povedati, je resnica.

Noter v mehka tla so se zarile debele kaplje smole in dostikrat zalile majhne žuželke in rastline.

Zemeljska skorja, ki se neprestano izpreminja, je izmenjala v naslednjih tisočletjih svojo obliko. Po zemlji so divjali besneči viharji in lomili mogočna drevesa. Morski valovi so prišli in nametali peska in blata na zemljo, nastale so nove plasti prsti in nove rastline. Toda globoko spodaj so ležale debele rumene kaplje smole. Neutrudno morje se je zajedalo v globlje zemeljske plasti, izpodkopalo kamenje in naposled so valovi zavlekli rumene kapljice smole do pruske vzhodne obali. Tu jih še danes mečajo valovi na kopno in ljudje jih pobirajo. Te ostanke iz davnih dav-

nih časov imenujemo jantar. Ostanke živali in rastlin, ki so vklebeni v dostikrat prozorno snov, nam dajejo Jragocene dokaze o živalstvu in rastlinstvu pred tisoč leti. Okoli šest sto petdeset vrst muh in komarjev iz teh časov smo spoznali na ta način.

Večino jantarja najdejo na pruski vzhodni obali, posebno v pokrajini, ki se imenuje Samland. Kraj Palmicken je najbolj znano najdišče jantarja na svetu. Tu ga tudi kopljejo iz zemlje.

Že stari Grki so poznali in cenili jantar. — Ali ste opazili, da se z drgnjenjem hitro naelektri?

Črivo jabolko

Rešitev.

Cvetko Golar:

Zajec in pes

Zajec pride k psu — čevljarju:

»Ljubi gospod mojster moj,
bos sem, čevlje mi naredi
silno zebe me nocoj.«

Pes usmiljen jih napravi,
zajec pride brž no njé,
jih obuje, mojstra hvall
in pokaže mu peté.

Po tokavah, logih, dragah
pes udere jo za njim —
»Čevlje plačaj, dolgouhec,
sicer joj, ko te dobim.«

Od takrat vsa pasja žlahta
zajca tistega lovi,
da bi plačal mojstru čevlje —
pa do danes jih še ni.

Kaj pišejo Jutrovčki?

Alkohol je strup. Opojne pijače so naši največji sovražniki. Dostikrat čitamo v časnikih »Uboj zaradi pijanosti«. Pijanec zgubi razsodnost duha in ne ve kaj dela. Ves zaslužek mu steče po griu in si tako nakoplje bolezen.

Cvetana Mihelič, uč. IV. razr.
v Konjicah.

Opojne pijače, kakor na primer: vino, pivo, žganje in likerji vsebujejo strup, ki ga imenujemo alkohol. Take pijače omamijo človeka in takemu omamljenemu človeku pravimo pijanec. Marsikak človek je moral zaradi pijančevanja končati svoje življenje na Studencu. Pijanci pretepajo svoje žene, ne skrbijo za otroke in zapravljajo ves zaslužek v gostilnih. Družine, ki imajo pijanca za gospodarja so vsega pomilovanja vredne! Alkohol je izumil parkelj zato, da ljudje grešijo in pridejo v pekelj. Vsi se moramo bojevati proti temu sovražniku človeštva!

Vladica Rustja, uč. III. razr.
Kočevje - Marijin dom.

Zvodnik človeštva — demon alkohol — tma vse polno pasti in zanj, v katere lovi svoje žrtve. Prav satansko pozornost pa posveča čistim ljudem, pri katerih vidi, da se zanj zanimajo. Poznala sem ženo, ki so je vdala pijančevanju. Večkrat se je tako opila, da so jo morali drugi spraviti domov. Doma je imela otroke — a zmenila se ni zanje. Z možem se je neprestano prepirala. Nesrečnica je pozimi, ko se je vračala iz gostilne, padla v sneg, zaspala — in zmrznila. Da nas ne bo alkohol ujel v svoje mreže, se moramo držati načela: »S strupom opojnim se bratili ne bomo nikdar!«

Malena Prekoršek, uč. II. razr. real. gimn.
Sv. Barbara pri Mariboru.

Strašno se mi studi pijanec, še bolj pa njegovo srce, ki je polno mržnje do ljudi. Družina pijanca mora živeti v največji bedi. Otroci slišijo doma le grde besede in psovke, kar gotovo ne vpliva dobro na njihov značaj. Časih se navadijo taki otroci tudi na opojne pijače. Moja želja je, da bi sodba mladih »Jutrovčkov« našla pot do src pijancev in jih spreobrnila v dobro in trezne ljudi.

Savo Simonček, uč. V. razreda
Slav. Požega.

V mestih, ki leže ob morju, se zgodi mnogo nesreč zaradi pijančevanja. Lepega dne je šel neki delavec iz gostilne domov. Bil je zelo pijan, gugal se je zdaj sem zdaj tja in naposled je prišel preblizu k morju. Padel je v morje in preden mu je mogel kdo prihiti na pomoč, je utonil. Izgubil je svoje mlado življenje zaradi alkohola. Proč z alkoholom!

Palmira Smrekar, uč. II. razr. real. gimn.
v Ptuju.

Moja mlada leta. Rodil sem se 26. septembra l. 1918 v Zalogu pri Moravčah. Svoja prva otroška leta sem preživel pri starem očetu in materi. Ko mi je bilo šest let, mi je umrla babica. Njena smrt mi je šla zelo do živega. Imel sem jo zelo rad. Tako lepo je znala pripovedovati pravljice in pestvovala in stregla mi je do svoje bolezn. Po njeni smrti sem moral iti k svojim v Dob. Tu sem kmalu našel prijatelje, s katerimi se še danes dobro razumem. S šestimi leti sem začel hoditi v šolo. Poletil sem hodil nabirat jagode in borovnice, ki jih imam zelo rad. Nekoč sem po nesreči padel v vodo in skoro bi bil utonil, da me ni rešila moja draga sestra Justina. Kljub temu se rad kopljem v Rači in znam dobro plavati. Z očetom sem časih hodil na lov, zakaj oče je lovski čuvaj. Prav rad tudi čitam lepe knjige. Vem, da bodo mlada leta kmalu minula. Potem se bo začelo resno življenje. Služit bom šel k pridnemu kmetu v naši vasi. Upam, da bom dober delavec, zakaj držati se hočem gesla, ki je zapisano v naši čitanki: »Lonega čaka strgan rokav, palica beraška, prazen bokal.«

Franc Kržan, uč. IV. razreda v Dobu pri
Domžalah.

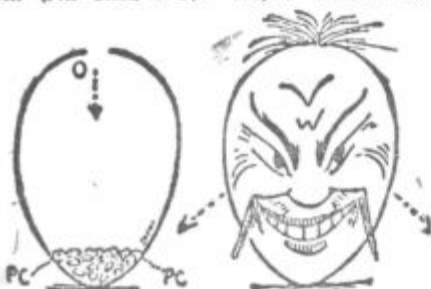

Za spretno roke

Možiček, ki noče na glavi stati

To čudno igralko prav lahko sam napraviš.

Vzemi lepo jajce, izprazni ga, potem pa spusti skozi luknjico, ki si jo napravil na širšem koncu, nekaj drobnih koščkov svinca in drobcev pečatnega voska. (Na sliki PC). Jajce razbeli nad

plamenom ali pa v zelo vroči vodi, da se pečatni vosk raztopi. Pomešal se bo s svinčcem in prilepil na dnu. Tako bo jajce zmerom stalo pokonci. Nariši nanj kar moči smešen, eksotičen obraz. prilepi nekaj žime na vrhu jajca in tam, kjer so usta. Če ga postaviš na mizo in ga malce suneš, se bo dolgo majal na najbolj smešne načine. Poizkusi si napraviti takega možiča in ne bo ti žal!

Surovo, kuhana jajca

Deni na mizo dva zelo plitva krožnika in položi v vsakega po eno jajce. Ti dve jajci pa morata biti popolnoma enaki po velikosti, obliki in barvi; toda eno, ki je na sliki označeno z D, je trdo kuhano, drugo C, pa je surovo. Zdaj je treba uganiti, katere jajce je kuhano in katero je surovo, ne da bi ju načel.

Zato prosi enega izmed navzočih, da prime obe jajci in jih zavrti vsakega na svojem krožniku kakor je pokazano na sliki E. In glej! Trdo kuhano jajce bo najprej obstalo, dosti prej kakor surovo jajce, katerega tekoča vsebina se ne more tako hitro pomiriti.

Manice

Uganke

1. Štirje živi, en mrtev, pa grede naprej?

2. Štirji mrtvi, en živ, pa grede naprej?

3. Resje — ovca — čevlji — iskra — trava — kolo — ura — jug — voz.

Postavite te besede drugo pod drugo, da dobite v začetnih črkah od zgoraj navzdol ime naših mladih prijateljev,

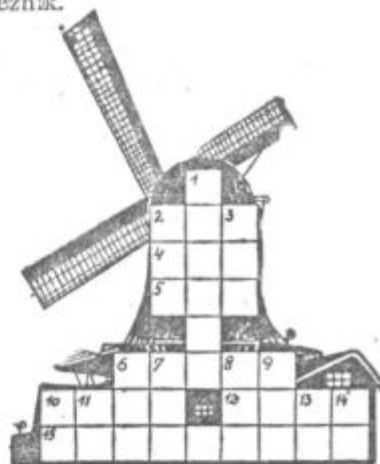
Bistrim glavicam

Rešitev

Z utežem za deset gramov je stehal kos žice, ki je meril, recimo, en meter. Za zahtevanih petdeset gramov je nameril torej pet metrov žice.

Križaljka »Mlin na veter«

Navpično: 1. Lastnik mlina, 2. žensko krstno ime, 3. glas, 6. tečaj (zemeljski), 7. predplačilo, 8. reka v Indiji, 9. klic na pomoč (kratica za Save Our Souls), 10. reka v Podkarpatski Rusiji v ČSR (tudi vzklík), 11. reka v Padskem nižavju (Italija), 13. kratica za Rdeči križ, 14. veznik.

Vodoravno: 2. ilovica, 4. reka v Egiptu, 5. star Slovan, 6. prestolnica Francije, 10. to, kar je začel Karagjorđe proti Turkom, 12. sever (tujka), 15. zahodnoevropska država znana po vetrnih mlinih.

Rešitev križaljke »Sodček«

Vodoravno: 1. sod, 4. tiger, 6. omela, 7. kolek.

Navpično: 1. Simon, 2. ogeč, 3. delež, 4. tok, 5. rak.